

Slovenske kulturne akcije

Leto XXII, 8

EL VOCERO DE LA CULTURA ESLOVENA

Avgust 1975

za naš čas

bara remec spet razstavlja

Svet je poln trpljenja, krivic, nasilja, zatiranja, izkoriščanja in besnega fanatizma. Toda najhujša od vseh je laž. Laž, ki suvereno vlada nad širnimi deželami in hoče veljati za resnico.

Resnica je bila obsojena od velikih duhovnikov laži in njim uslužnih Poncijev Pilatov, križana in položena v grob, kakor nekoč Jezus Kristus. Njeno mesto pa je prevzela laž, ki se daje zdaj častiti za resnico in nas sili, da jo poslušamo.

Laž ima nešteto glasov, k nam prihaja z glasovi televizije in radia, časnikov in revij, literature in lažne znanosti, filozofije in umetnosti. Odeva se celo v obleko teologije.

Tisti, ki nam je do resnice in pravice, ki je neločljivo povezana z njo, vedno spet oznanjamo, da bo resnica vstala. »Resnice ni mogoče ubiti,« pravimo in se zanašamo, da bo vstala od navidezne smrti in spregovorila ter pregnala moro laži, ki nas tlači.

Toda polasča se nas potrlost, ker postaja laž vse bolj predrzna in veljavna, glas resnice pa molči. Potrta čakamo kakor Jezusovi učenci po njegovi smrti na križu in pokopu, ali bo res vstal, kakor je bil napovedal.

Toda resnica ne more vstati sama od sebe, vstane lahko le po ljudeh, ki jo ljubijo in jo imajo v časti. Od mrtvih lahko vstane le po nas in spregovori po nas. Tega pa ne more, če se skrivamo in smo boječi kakor apostoli po Jezusovi smrti. Vstane lahko le po našem pogumnem pričevanju.

Zato ne bodimo pasivni do življenja in dogajanja, do laži, ki se nam vsiljuje v obliki gesel in demagoških zveličavnih ideologij, podivjane svobode močnih in drobnega prahu vesti, ki so samo pol resnice, prahu, ki si prej ali slej najde pot v vsako

VELIK dogodek 22. delovne sezone Slovenske kulturne akcije v Buenos Airesu bo bližnja razstava najnovejših olj akad. slikarke in redne članice likovnega odseka BARE REMEC. Četudi bi jo zaradi poimenovanja – ARGENTINSKI SEVER IN JUG II – morda lahko zvali nadaljevalko one pred tremi leti (takrat nam je slikarka s svojimi olji odgrnila zaveso v svet predkolumbovske Amerike žgočega, v soncu vzpaljenega, v andske višinske vrtočlave zamaknjenega argentinskega severa, pa hkrati v sivkasto hladni svet juga por Laninom in Tronadorjem, okrog Južnih jezer, v obližju večnih snegov in ledeniških gmot), bo tokratni izkaz Barinega snovanja in oblikovanja nov, svež, izviren, še bolj dognan. Res, kot prejšnji geografsko zatisnjen v isto krajino, a vsebinsko in motivično drugačen, bolj zaglobljen v misterij indijanske duše, prežet z baladno skrivnostnostjo, z miti iz onstranstva, nadahnjena z obredjem starodavnih, že mrtvih verstev, češčenja prednikov in duhov, zazrt v bajke, odstirajoč meglo z naličja Pača Mame, andinskih bogov, polbogov, pobožanstvenih živali, kamna, lesa...

SLIKARKA je v zadnjih treh letih svojega ustvarjalnega romanja po argentinskem severu in jugu, v živem stiku s poslednjimi preživeli nekoč silovitih indijanskih narodov in rodov, odstrla vhod v njih mitični svet. Odkriva ga v izkopaninah, v umetno obdelanem kamenju starodavnosti, v lesenih rezljankah, v figuralkah prastarih ritualnih kosti. V neživih predmetih, ki po vklesanih, vdolbljenih, s kamnitim dletom zasekanih figurah mitoloških bitij in duhov z onstran ožive, če se jim bližajš s pozornim očesom in vsaj skromno mero domišljije, išče in najde slikarka nesluten svet nepoznane, a žhteče poetičnosti, barve, življenjske dinamike. Svet stoletij. Svet potopljene Atlantide. Pretegnjenost človekove usode z azijskih širjav pod pacifiško stisnjenost ameriških Andov in čez v pamepeansko nedosežnost do atlantskih čeri. Predinkovski, predmayevski, predazteški svet pradavnih azijskih kolonov Nove zemlje. Ob takšnem odkritju je domišljija vzburljena. Notranja zazrtost v spočeto podobo drugačna, poduhovljena. Vnašanje ustvarjalčeve osebnosti v umetniško stvarnost svojsko. Morda velja prav tu iskati sprožilo in delovni živec najnovejših Barinih snovanj in stvaritve. Le če več za takšen sicer prikrit, a vseeno resničen svet nevsakdanjosti, se ti potihlo odpre dver v najnovejše obdobje slikarkinega umetniškega doživljanja in kreativnega napona.

SVOJSKOST najnovejšega Barinega slikarskega opusa, ki bo na voljo gledalčevim očem in srcu, je docelna odsotnost človeške figure – mislimo živega človeka, zdajle, pod Andi prisotnega – hic et nunc. Tudi živali so se umaknile. Na njuno mesto stopajo bitja iz bajk, fragmenti neznanih ritualnih zarisov primitivnega umetnika, simboli, prefigurirane kamnite in lesene najdbe, vedomci, žalikžene, hudiči, angeli, božanstva, zemlja, zvezde, nebo, smrt, življenje... To je vizualna vsebina najnovejših olj – 38 po številu. V narisu dominira ploskovnost; v barvi žgoče rdeča – na severu, prsteno siva in modrikasta – na jugu. Neenkrat spominja podoba na srednjeveško kontinuirano slikanje, posebno kadar slikarka na razmeroma skopih dimenzijah platna zaseže hkratnost različnih izraznih nadihov, različnih figur in dogajanja, ne le v vodoravni raztegnjenosti, marveč tudi v navpični zastavljenosti.

Če bi ne vedel, da je slikarkin ustvarjalni živec prej in poslej ekspresivnost, ki je v zadnjih osemnajstih letih, kar je umetnica v stiku s predkolumbovsko Ameriko, dosegel polnost in dognanost v izrazu, bi njenim najnovejšim oljem na prvo gledanje navesil nadih fantastičnosti sodobnega likovnega, pa sploh umetniškega oblikovanja. Vendar je Barino slikanje po duhu in zasnovi ekspresija. Je in ostane. Slikarka ne sega v sanjski svet; ne išče za neznanim, umišljenim. Podoživlja že ustvarjeno v nezapisani davnini; v miniaturnem umetniško obrtniškem zarisu primitivca; v nenavadnih oblikah. Svoje podoživljanje, oplojeno z zaglabljanjem v mrtvi svet pradavnine ob okamenelih in okostenelih ostalinah nekdanjega življenja prenese slikarka na platno, več z lopatico kot s čopičem, z nenavadnim zamahom, z nenavadno barvo, s silovito dinamiko v barvnih tonih, v svetlobi in senci. Bara je tudi v najnovejših stvaritvah ekspresionist.

ZA SLIKARKO je bližnja razstava samo nov vzpon na še nedohojeni poti, ki vodi v določeno, njej docela jasno smer. Za gledalca bo odkritje novega obdobja slikarkinega ustvarjalnega dela. S temi platni razkriva Bara Remec znovno

dušo in jo začne napravljati neobčutljivo! Bodimo budni in dejavni, odporni proti laži in sprejemljivi samo za resnico! Postanimo njeni nosilci in pričevalci! Ljubezen do resnice bomo dokazali z dejanji in z življenjem, ne pa le z besedami.

novi list
trst, velika noč 1975

je veliko delo in edinstveno. Slikarka je našla Ameriko. Tisoči, ki so jo šli iskat, je niso našli, četudi se že deset in deset let ubijajo po njenih bregovih.

SLOVENSKI kulturni akciji je nova razstava olj Bare Remec v nemajhno zadoščenje. Vedno so nam bile njene razstave v zadoščenje in dvig. Resnično spričevalo hotenja in teženja k dognani umetniški polnosti so. Prežete so z ustvarjalnim duhom žlahtnih vrednot in visokih stvaritev, ki oživlja ustanovo že dvajset let in več. Takšni umetniški dogodki, kot bo razstava Bare Remec, so vsem ustvarjalcem v slovenskem zdomstvu, kjerkoli že so, v pogum.

NOVEMBRA 1972 smo ob prvi Barini razstavi argentinskega severa in juga zapisali: »Tisto bore malo velikega, kar smo zdomci rešili čez ljubeljski ogenj ob

svežost kompozicije, živost barv, silovitost domišljije, dognano zmožnost izraziti doživeto, slogovno urejenost, umetniški mir, duhovno globino. Če je bila razstava pred tremi leti že nakazilo te ekspresivnosti, je zdanja nje polnostno potrdilo. Sikarka je ustvarila nov svet podobe in izraznosti. Morda je tudi v tem, kot je v drugem mnogočem, posebna vrednost njene umetnosti. Bara Remec je svojska umetnica, v argentinskem likovništvu – lahko zatrdimo – edinstvena: kar slika ona, ne slika nihče drug. Pa tudi nihče kakor ona. Medtem ko plejade amerikaniziranih latinosaksoncev in slovanolatincev na ameriškem jugu teže v kozmopolitstvo pokolumbovskega sveta Nove zemlje, je šla Bara Remec v pradednino, v avtentičnost resničnega ameriškega človeka in njegove psihe, v zakrito, a zato ne manjše duhovno bogastvo pradednega primitivca in njegovega domišljjskega sveta. Da ga rešuje pozabljenju in zasutosti v sipinah andskega okrešja,

katakliizmi petinštiridesetega leta, so predvsem in čez vse drugo naši umetniki; ni jih veliko; dva, trije, morda še kdo. FRANCE GORŠE in BARA REMEC sta na prvem mestu. Dva umetnika, ki velikemu svetu pričata o kulturni zrelosti in umetniški pojavnosti številčno majhnega, a umetniško visoko zavestnega evropskega naroda... Govorica dleta in čopiča je razumljiva vsem narodom, vsem kontinentom, vsem časom. S to govorico govorita v velikem svetu Bara Remec in France Gorše...»

RAZSTAVA *Argentinski sever in jug II*, ki jo bo slikarka odprla za konec avgusta pri Kulturni akciji v Buenos Airesu, bo zgoraj zapisano potrdila. Veselimo se slovesnega dne. Za vso slovensko zdomsko skupnost bo razstava velik, velik praznik.

nikolaj jeločnik

kompozicijska risba, ki služi slikarki kot osnova za veliko oljno platno

france kunstelj, butara

iz knjige, ki je te dni izšla kot 2. publikacija jubilejnega dveletnika slovenske kulturne akcije, objavljamo tu sklepno poglavje iz novele TA GRBA

VELIKI teden je bila Mimi spet sama doma. Mati je šla v dnino. V soboto bo prinesla denar in potem bo šla Mimi z njo v trg in bosta kupili lepe črne čizme. Morda pa celo svetle šolne, take, kot jih nosita sosedovi, Milena in Slavka. To bi jo potem gledali. Kaj bi Janči rekel? Vesel bi bil. Res, ti čizmi so že grdi, samo ob delavnikih sme še z njimi v cerkev. Da, za veliko soboto bo imela nove, še k žegnu bo nesla, je dejala mati, in v nedeljo bo šla po pirhe. Vsaj k Jančiju, če drugam ne, ta ji je obljubil, da bo hranil zanjo...

Potem so se menili, da bodo šli na veliko soboto po ogenj. Mimi je spet prosila, da bi smela z njimi. In ko ji je Janči pripravil veliko gobo in jo poučil, da bo morala zgodaj vstati in potem paziti, da je ne bo kdo prehitel, ko bodo tekli z žegnomo, je bila spet vsa srečna. Računala je, kam vse bo ogenj prinesla. Ne bodo je ne prehiteli, saj v ravnem kar dobro teče. Kar pa bo zaslužila, bo dala materi in bosta šli v trgovino po nove čizme.

Zvečer je povedala materi, naj bi jo zgodaj poklicala. Mati ni nič ugovarjala. »Da boš tudi za dom kaj prinesla,« je rekla in vsa trudna legla.

Komaj se je začelo daniti, je bilo pred faro cerkvijo že vse polno mladega živčava. Zakurili so ogenj, donašali od vseh strani polena, panjeve, deske, ki so jih pobrali iz plotov, nekdo je privlekel naročaj starih polomljenih križev s pokopališča.

Tudi Mimi je bila zarana pokonci. Odhitela je z gobo proti cerkvi, ki je mežikala v svetlobi velikega rdečega ognja.

»Viš, da je tudi tagrbasta prišla,« je kazal neki »polžar« nanjo, ko se je bala med fante. Pa ji je nekdo – potem šele je videla, da je bil štefucov – vzel gobo, jo vtaknil v ogenj ter ji dal tlečo nazaj. In Mimi je zavihetela žico, da je goba zažarela in prijetno zadišala.

Ko so prišli iz cerkve duhovniki blagoslovljat ogenj, je vsem zastala sapa. Dečki so utihnili, se hitro odkrili in ta in oni je že oprezoval, kam jo bo čim hitreje ubral.

»Stopi bliže, tvoje ne bo žegnano,« je nekdo Mimi, ki se je bala stopiti bliže, sunil v grbo. Pa se ni upala ozreti. Zakaj pa ne gre sam naprej, je vprašala plaho.

Gospod župnik je zresnil obraz, švignil z očmi proti oni strani, kjer je zaslišal glasen šepet, da se je še Mimi ustrašila, potem pa je začel z molitvami. Mlada kaplana sta mu v zboru odgovarjala. Ko se je pa župnik obrnil, zaprl rdečo knjigo in zamahnil z veliko roko, je vse vedelo, kaj to pomeni. Vrišč in hrušč je bušnil in se razlil po klanecu. Vsak si je pomagal, kakor je mogel.

»Izpod nog, grbin!«

Tisti hip šele se je Mimi zavedela, kaj je z njo. Nikogar ni pravzaprav videla okrog sebe, samo čutila je, da jo je nekdo sunil v grbo in da je padla po klanecu. Potem je še slišala: »Kaj taka hodi po ognju!«

Ko se je pobrala, je videla, da nima več gobe. Dlani je imela vse krvave, v križu pa jo je bolelo, da se je stežka prestopala.

»Kam naj grem?« se ji je meglilo pred očmi: najrajši bi naglas zahtela, pa ni bilo nikogar blizu, da bi ji pomagal. Še Jančija, ki je naredil butaro in pripravil gobo, ni bilo nikjer.

»O, ta moja grba,« si je zakrila obraz z rokami, ki so krvavele in se tresle.

Prišla je domov. Mati je že odšla na dnino.

»Kaj bomo res brez ognja?« ji je trepetalo drobno srce.

Sedla je na posteljo, ki je bila še odgrnjena, in dolgo, dolgo jokala. Zunaj se je pa zlato sončno jutro kar smejalo in čakalo, da se bodo zvonovi vrnili iz Rima.

»Kaj si objokana?« je zaskrbelo mater. Že čez poldne je bilo, ko je prišla domov.

»Nič – « je Mimi skrivala. »Ali bom dobila nove čizme?«

Materi se je zasmilila. Kaj naj stori, ko še za hrano ni dobila! In gospodar jo je zadnjič spet prijel: Za veliko noč

pisatelj FRANCE KUUNSTELJ

se pa le pobrigaj, ne bom čakal!

»Boš, samo malo še počakaj – morda zvečer že dobim, pa bova šli v trg,« se ji je trgalo iz prsi.

Potem sta bili obe tiho. Mati se je lotila pospravljanja in ribanja. Zaudarjalo je po vlažnih podnicah, ki so jih sušili žarki pomladnega sonca.

»Pa doma ostani, zvečer bova šli,« je rekla mati, ko je pospravila in se odpravila k vstajenju. Mimi je slonela ob oknu in mislila na svoje strgane čevlje. Ne, se je tolažila na tistem, v teh res ne smem za procesijo. Kaj bi dejali, ko bi me videli?

Pri fari je neprenehoma pritrkavalo in vabilo k vstajenju. Vse se je zgrinjalo po cestah in hitelo v cerkev. Sveto veselje se je igralo na obrazih in odpevalo v dušah.

Mimi je slonela ob oknu. V svetlopičastem predpasniku je bila, na glavi je imela obledelo vsakdanjo ruto. Zdaj pa zdaj je pogledala na cesto. Ko je videla, da je bila skoraj že prazna, je samo poslušala. Tako svečano je pozvanjalo, kot da so se zvonovi, ki so bili v Rimu, naučili novih melodij. Res, tako svečano, prav za alelujo, da je Mimi omahnila glavica v razpraskane dlani in je bridko zajokala. Nič čudnega, ko je pa mislila na vse: na mater, ki je šla sama k vstajenju; na svetle čizme, ki jih še nima; na svojo grbo, da, na to je mislila, ko je še pristavila: »Grda sem, zato me ne marajo...«

MRAK je zalil vas. Vstajenje je že minilo. Tedaj je nekdo potrkal na vrata. Mimi se je ustrašila, tako je bila zamišljena.

»Kaj si sama?« Bil je Janči v novi sivi obleki.

»Sama. Matere dolgo ni. Nemara je šla v trg,« se je Mimi zbrala.

»Na, pirhe sem ti prinesel,« je Janči stopil k mizi in začel prazniti široke žepe, ki si jih je natrpal s pomarančami. V sobi je zadišalo.

»Na, te sem sam nasekal,« je zlagal na mizo. Mimi bi najrajši zavrisnila in objela tega Jančija, pa jo je oblila rdečica, sram je je bilo.

»Nisi šla za procesijo?« Sedel je k njej.

»Ne!« je zakrtila z glasom. In ko mu je povedala, kako je bilo zjutraj z gobo, je ni mogel potolažiti. Sedel je čisto blizu nje. A v oči si ji ni upal pogledati. Tudi ona njemu ne. Zrla sta v tla kakor obtoženca. Samo stara ura na steni ob vratih je tiktakala.

»Janči, kaj Miklavž res ne nosi?«

»Za veliko noč že ne, kaj pa misliš,« se je čutil njenemu vprašanju. »Samo pozimi.«

»A jaz bi zdaj rada nove čizme...«

Janči je bil v zadregi. Rad bi se bil kako izmuznil. Naposled je dejal: »Rajši se kaj drugega pogovarjajva.«

»Janči, ali – « se je Mimi zataknilo, glas ji je vzdrgetal.

»Kaj, Mimi?«

»Ali – ne, saj mi ne boš več prinesel pomaranč.«

»Zakaj ne? Jutri bom šel spet sekat...«

»Ne... Saj ne smeš priti več k meni,« je iztrgala iz sebe.

»Zakaj ne?« ga je zbolelo.

»Ker – sem – grda...« Mimi je zastokala in krčevito zaihtela.

»Mimi, nikar!« Več ni mogel reči. Potem sta dolgo molčala in se držala za roke. V sobo se je razlezel gost mrak.

Mati je prišla pozno domov. A novih čizmov ni prinesla. Mimi tudi vprašala ni, če je bila v trgu.

DRUGI dan je bila nedelja. Velika noč, potice, pirhi, aleluja. Mimi je šla k maši v strganih čevljih in z židano ruto na glavi. Ko je pred oltarjem, ki je bil ves v lučih, cvetju in zelenju, pocingljalo, je pokleknila in molila: »Da bi ne bila več žalostna, da bi bila lepa, da bi ne imela grbe... o, ta moja grba... in da bi Janči še dolgo živel, sveta Marija, Mati božja...«

IZŠLA JE DRUGA KNJIGA JUBILEJNIH PUBLIKACIJ SKA

france kunstelj

butara

novele in črtice

uredil in spremno besedo napisal – dr. tine debeljak

ovitek je zarisal slikar ivan bukovec

prodajna cena v argentini – vezana knjiga 100 pesov; broširana 80 pesov drugje po svetu po 4 in 3 dolarje

dokumenti

aleksander solženicyn:

odprto pismo voditeljem sovjetske zveze

Slovito Solženicynovo Odprto pismo je bilo na Zapadu objavljeno skoraj po tistih dneh, ko je sovjetska KGB avtorja potisnila čez mejo in mu prepovedala vrnitev v Rusijo. Slovenski prevod je izšel v priročni knjižici na 70 straneh lani v samozaložbi p. Johanna Grötschel v nemški Zvezni republiki (natisnila jo je Mohorjeva v Celovcu). V GLASU bomo slovenski prevod ponatisnili po posameznih poglavjih (7 v celoti), ker se nam zdi nujno, da slovenski zdovski izobraženski svet pozna pomembni dokument enega največjih sodobnih bojnikov za človekove pravice in svobodo. Založnik in prevajalec sta objavo v Glasu SKA posebej dovolila.

TO PISMO, napisano z vsemi predlogi, še preden je KGB zaplenil »Arhipelag«, sem poslal na gornji naslov pred pol leta. Od tedaj ni bilo nanj nobenega odziva, odgovora ali zanimanja zanj. V skritem aparatskem preresetavanju je izginilo pri nas že mnogo idej in to manj spornih od teh. Sedaj mi ne preostane nič drugega kot to, da predložim to pismo javnosti. Časopisne napade na »Arhipelag«, željo, neovrgljivo preteklost ne priznati, bi lahko kdo imel za dokončno odklonitev pisma. Vendar je jaz niti danes ne morem imeti za nekaj, kar ne bo preklicano. Za kesanje ni nikdar prepozno, ta pot je odprta vsakemu živemu bitju na Zemlji, vsakomur, ki je sposoben živeti.

TO PISMO se je rodilo, se je razvijalo iz edine misli: kako ubežati grozečemu nam narodnemu polomu? Mogoče so začudljivi nekateri uporabni predlogi v pismu. Jaz sem jih pripravljen takoj umakniti, če bo kdo našel, ne ostroumne kritike, marveč bolj ustvarjalno pot, boljši izhod in predvsem zares uresničljivega, z jasnimi potmi. Naši izobraženci so si edini v tem, kako si predstavljajo zaželeno bodočnost naše dežele (najširše svoboščine), a prav tako so si tudi edini v popolni nedelavnosti za to bodočnost. Vsi čakajo kot začarani, ali se ne bo kaj samo od sebe zgodilo. Ne, ne bo se zgodilo.

JAZ sem dal svoje predloge, se razume, s čisto majhnim upanjem, a le ne brez vsakega upanja.

Neko osnovo za upanje daje vsaj »Hruščovov čudež« iz leta 1955-56 – nenapovedani, neverjetni čudež osvoboditve milijonov nedolžnih zapornikov, združen z začetki človeške zakonodaje po koščkih (ne glede na to, da je istočasno na drugih področjih druga roka grmadila nasprotno). Ta vznik Hruščovove dejavnosti je prestopil zanj potrebne politične korake, bil je brez dvoma vzpon njegovega srca in v svojem jedru sovražen komunističnemu miselnemu sestavu, z njim nezdržljiv (zato so se tako hitro od njega odvrnili in metodično odšli). Prepovedati samemu sebi domnevo, da se nekaj podobnega lahko ponovi, bi pomenilo, čisto zapreti upanje na mirni razvoj naše dežele.

A. S.

NIMAM veliko upanja, da se boste hoteli z dobro voljo poglobiti v predstave, ki jih službeno niste zaprosili, obenem še dosti redkega sorojaka, ki ne stoji na lestvi vam podrejenih, ki ga vi ne morete iz službe odpustiti, ne postaviti v službi na nižjo stopnjo, ne povišati, ne odlikovati, in od katerega boste zelo verjetno hoteli prav zato slišati iskreno mnenje, brez vsakih službenih računov – česar ni celó pri najboljših izvedencih v vašem upravnem aparatu. Nimam veliko upanja, a skušam tu na kratko povedati nekaj važnega: kaj imam jaz za rešitev in blagor našega naroda, h kateremu po rojstvu pripadate vsi vi – in jaz.

TO ni izgovor. Želim dobro vsem narodom in, čim bližje nas živijo, čim bolj so od nas odvisni – tem bolj

goreče. Vendar me skrbi predvsem usoda ravno ruskega in ukrajinskega naroda, po izreku: Kjer si se rodil, tam si tudi koristen; pa še globlje: zaradi trpljenja brez primere, ki smo ga prenesli.

IN to pismo pišem v domnevi, da tudi vas tlači predvsem skrb, da niste odtujeni svojemu izvoru, očetom, dedom, pradedom in prostrani domovini, da niste – breznarodni. Če se v tem motim, potem je nadaljnje branje tega pisma brez koristi.

NE bom se tukaj poglobil v najbolj oteževalne podrobnosti zadnjih šestdesetih let. Kako se je naša zgodovina odvijala in kaj je bila, to poskušam pojasniti v svojih knjigah, o katerih ne mislim, da ste jih brali; morda jih tudi ne boste nikdar brali. Vendar se s tem pismom obračam ravno na vas: da vam povem svoje gledanje na bodočnost, ki se mi zdi, da bodo drželi, in ki vas bo morda kljub vsemu prepričalo. Predložil bi vam sedaj še pravočasni izhod iz glavnih nevarnosti, ki čakajo našo deželo v bližnjih desetih do tridesetih letih.

TI nevarnosti sta: vojna s Kitajsko in skupaj z zahodno civilizacijo izginotje v tesnobi in smradu umazane Zemlje.

1. ZAHOD NA KOLENIH

NOBEN, niti najbolj vnet rodoljubni napovedovalec bi si ne drznil po kriskim vojni ali, časovno bliže, po rusko-japonski ali leta 1916 ali 1921 ali 1931 ali 1941 niti nakazati tako zapeljivega pogleda v bodočnost: da se že bliža in je že čisto nedaleč čas, ko bodo vse evropske države skupaj prenehale biti resna fizična sila; da bodo njih voditelji pripravljeni na vsakršno popuščanje, samo da si pridobijo naklonjenost voditeljev bodoče Rusije, in da bodo celo tekmovali za to naklonjenost, samo da bi jih ruski tisk nehal grajati; in da bodo, čeprav niso izgubile niti ene vojne, tako oslabele, da bodo dežele, ki se izjavljajo za „nevtralne“, iskale vsakršno možnost, da bi ugodile nam in igrale v naš prid; da se bodo večne sanje o morskem ožinju, ne da bi se uresničile, preživele – tako daleč bo prodrla Rusija v Sredozemsko morje in v oceane; da bo le strah pred gospodarskimi izgubami in odvišnimi upravnimi brigami služil kot razlog proti ruskemu prodiranju na Zahod; in celo največja preokoeanska država, ki je izšla iz dveh svetovnih vojn kot mogočna zmagovalka, bo kot vodnica in hranilka človeštva naenkrat izgubila vojno z oddaljeno majhno azijsko deželo in bo pokazala notranje razprtije in duhovno šibkost.

Res, zunanja politika carske Rusije ni imela nikdar vsaj podobnih uspehov. Celo ko je dobila veliko evropsko vojno proti Napoleonu, ni nikdar razširila svoje oblasti nad Vzhodno Evropo. Zatrila je madžarsko revolucijo – v prid Habsburžanom, varovala Prusom leta 1866 in 1877 hrbet, ne da bi si za to kaj vzela, to je, pomagala je brez lastne koristi germanskim državam do vzpona. Nasprotno, sama od sebe se je povezala z njimi v balkanskih in turških vojnah, izgubljala in kljub ogromnim možnostim in naporom ni nikdar uresničila sanj svojih vodilnih krogov o morskem ožinju, čeprav je stopila v zadnjo, zase tako pogubno vojno s tem glavnim ciljem. Rusija je pogosto izpolnjevala tuje naloge, nikakor pa ne svojih. Mnogo napak v njeni zunanji politiki je izviralo iz pomanjkljivosti uporabnih računov na vrhovih, iz uradniške, neokretne diplomacije – a delno, očitno, tudi iz nekega delca nesebičnosti v predstavah voditeljev, ki jih je motil, da bi narodno sebičnost dosledno uresničili.

Od vseh teh slabosti je sovjetska diplomacija od začetka do konca osvobodena. Zna zahtevati, dobiti in vzeti, kot ni carizem nikdar znal. Po njenih dejanskih pridobitvah bi jo lahko imeli celo za bleščečo: v petdesetih letih je obeni sami veliki vojni, ki jo je dobila ne zato, ker bi imela začetni položaj boljši od drugih, dvignila deželo iz razbitin državljanske vojne v velesilo, pred katero trepetajo svet. Ne-

kateri trenutki zbuja posebnost začudenje zaradi kopičenja uspehov. Na primer konec druge svetovne vojne, ko je Stalin, ki je vedno brez težav preigral Roosevelta, preigral tudi Churchilla in vzel ne samo vse, kar je hotel v Evropi in Aziji, marveč je celo, verjetno preko svojih pričakovanj, dobil od njih z lahkoto še stotisoče sovjetskih državljanov v Avstriji in Italiji, ki so se upirali vrnitvi v domovino, pa so jih zahodni zavezniki predali z zvijačo in silo. Treba je priznati, da niso nič manjši od stalinskih uspehov uspehi sovjetske diplomacije zadnjih let: Zahodni svet ne stoji več kot edina tehtna sila nasproti Sovjetski zvezi, da, celo pojenjuje obstajati. Evropa se je s tem, da je našla v sebi enotnost, klenost in pogum za drugo svetovno vojno in še moč, da se je znala izmotati iz povojnih razvalin, kot kaže, obenem za dolgo izčrpala. Države zmagovalke so brez slehernih zunanjih vzrokov oslabele in se postarale.

NA takem vrhu vrtoglavih uspehov sprejema človek zelo nerad mnenje ali pomisleke nekoga drugega. Ta trenutek je, jasno, najmanj primeren, prihajati k vam z nasvetom ali opominom. V času zunanjih uspehov je težje kot vse drugo, odpovedati se kopičenju nadaljnjih, omejiti se, obrniti se. Vendar se ravno v tem razlikujejo modri od nemodrih, da sprejemajo nasvete in previdne pomisleke mnogo pred skrajno nujno.

Da, tudi pri teh uspehih ni še zdaleč vse povod za samovšečnost. Porazno oslajanje zahodnega sveta in vse zahodne civilizacije še zdaleč ni uspeh samo nepopustljive, dosledne sovjetske diplomacije, v glavnem je rezultat zgodovinske, psihološke in npravne krize vse te kulture in svetovnonazorskega sistema, ki se je začel v dobi Preporoda in dobil najvišje oblike v delih razsvetljenecv 18. stoletja. Razčlenjevanje te krize bi prestopilo meje tega pisma.

Vendar lahko celo pri naših uspehih vidimo – nemogoče je, tega ne videti! – dve neverjetni polomiji: sredi vseh uspehov smo si s a m i sebi vzgojili dva huda sovražnika, prvega v pretekli vojni in drugega v bodoči – germansko oboroženo silo in sedaj Mao-Cetungovo Kitajsko. Nemški oboroženi sili smo mimo Versajskega dogovora mi pomagali, da si je vzgojila na sovjetskih vojaških poljih prve častniške kadre, prvo izurjenje in teorijo v sodobni vojni, v tankovskih prebojih in zračnih spustitvah, kar je potem zelo prav prišlo Hitlerjevi armadi, ko je imela za pripravo tako kratke roke. Kako pa smo vzgojili Mao-Cetunga namesto miroлюбne sosedu Čan-Kajška in mu pomagali pri atomski tekmi – to dogajanje je bliže, bolj znano. (Ali ga ne bomo prav tako polomili tudi pri Arabcih?)

In glejte v naslednjem, kaj se nam zdi pri tem glavno: ti neuspehi niso izhajali iz zmot naših diplomatov ne iz napačnih računov naših generalov, marveč KER SMO SE NATANČNO DRŽALI NAVODIL MARKSIZMA-LENINIZMA: v prvem primeru – da bi škodili svetovnemu imperIALIZMU, v drugem – da bi podprli mednarodno komunistično gibanje. Nacionalni oziri so bili v obeh primerih odsotni.

Predobro vem, da govorim s skrajno stvarnimi ljudmi, in ne bom začel v prazno klicati: O, izposodimo si vsaj malo neuspešne nesebičnosti od stare ruske diplomacije! Ali: Izkažimo svetu dobroto, pa se nehamo vmešavati v njegovo življenje! Ali: Preglejmo npravne teemlje naše zmagoslavne diplomacije – ta prinaša Sovjetski zvezi zunanjo moč; ali pa prinaša njenim narodom resnično dobro?

Govorim s skrajno stvarnimi ljudmi in najbolj preprosto je z njenim imenom imenovati tisto stvarnost, ki jo vi poznate bolj podrobno kot jaz in ki jo že dolgo gledate z nemirom, upravičeno z nemirom: KITAJSKA.

Naj bi še tako krepko vi sedaj slavili zmago, naj bi se še tako visoko poviševali – treba je pomniti in se naučiti, da še ni bilo v vsej svetovni zgodovini take sile (in je nikdar ne bo), za katero bi se ne našla protisila.

Po našem pregovoru: zrastel je les, zrastel je tudi ročaj za sekuro.

V tem primeru – 900 milijonov ročajev za sekuro.

LEPOSLOVNA NAGRADA V SPOMIN DR. IGNACIJA LENČKA

SLOVENSKA KULTURNA AKCIJA, ki je z denarnim volilom brata pok. soustanovitelja prof. dr. IGNACIJA LENČKA razpisala LEPOSLOVNO NAGRADO za izvirno prozo, s p o r o č a, da je rok za oddajo rokopisov določen na 31. avgust 1975. – VABIMO vse pisce, ki se namerjajo natečaja udeležiti, da rokopise – po določilih, ki smo jih objavili v Glasu SKA – naslove samo na ime: LADISLAV LENČEK CM - Leposlovna nagrada - Slovenska kulturna akcija, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina.

RAZGLASITEV NAGRAD bo konec novembra 1975.

iz slovenske kulturne akcije

z rozmanovo dramo „človek, ki je ubil Boga” v mendozi

ZA LETOŠNJE slavlje 30-letnice vetrinske tragedije in slovenskega eksodusa 1945 je gledališki odsek Kulturne akcije s svojimi rednimi članoma v Mendozi, režiserjem Rudijem Hirscheggerjem in scenografom arh. Božidarjem Bajukom, zamislil uprizoritev Branka Rozmana drame ČLOVEK, KI JE UBIL BOGA. Predstava je bila v nedeljo 13. julija 1975 na odru Slovenskega doma v Mendozi. Iz Buenos Airesa sta gostovala Frido Beznik (Mato) in Nikolaj Jeločnik (Luka), medtem ko je mendoška igralska skupina predstavila igralko Anico Grintal (Vlasta) in Janeza Štirna (Lap).

DRAMA je grajena kot okvirno dogajanje na simultani sceni: poslednji trenutki na smrt ranjenega atentatorja, ki mu je partija ukazala likvidacijo duhovnika, njegovega mladostnega duhovnega voditelja. V smrtnem boju gre mimo umirajočega v tleh skoraj filmskih "racconti" glavni konflikt, ki se sproži v protagonistu (Mato), odviije in razvije v katastrofo ob ukazu, da strelja in ubije. Skozi Matove dušne oči je gledalec potegnen v dejanje; z njim sodoživlja tragedijo »človeka, ki je ubil Boga« (duhovnik, ki ga Mato ubije, je po svečeništvu alter Christus, a ker prihaja v trenutku atentata od svoje jutranje maše, je živi Bog še v njem). Prvo in drugo vstavljeno dejanje tečeta v Ljubljani pred in po atentatu pri ljubimki Vlasti: v mrzlem sestanku s partijskim agentom Lukom, pa spet v mladostnem intimiranju Mata in Vlaste; pozneje v spoznanju krivde, v reševanju izdane ljubezni, v hlepenju po odpuščanju in očiščenju. Tretje dejanje pa je že sklep drame, na postojanki vaše straže v hribih, kamor se je bil Mato zatekel po varstvo k prijatelju iz študentovskih let Lapu, ki je komandant postojanke: tu tudi najde smrt, ki je okvir drami – njen prolog in epilog.

Ni namen zapisa razpravljati o svojih gledaliških komponentah, vrednotah, miselnih podlagah in vodilnih silnicah te igre, ki v zdomski dramatik tako po vsebinski tematiki, kot po izrednem odskem dialogu, pa po svoji moderni scenični tehniki predstavlja doslej nedvomno najbolj usodobljen poskus oploditi zdomsko gledališče z modernim gledališkim naponom in prizadevanji, četudi sta vsebinsko spočelo in idejni duh v drami izrazito slovensko determinirana. Pozoren in stvaren gledališki kritik, ki bo pozneje kdaj, ko se vetrovi umire in neurja potišajo, neprizadeto precej tudi gledališki obolos slovenskega zdomstva, mimo dosedanjih treh Rozmanovih dramskih stvaritev, še posebno pa mimo Človeka, ki je ubil Boga ne bo mogel. Tu želimo samo z zadoščenjem zapisati, da je mendoška predstava te drame po šestnajstih letih, kar je doživela krst v Buenos Airesu, dokazala njeno res živo in žgočo aktualnost – posebno v današnji Argentini, – njeno gledališko modernost in sodobnost, pa zmeraj svežo dramatično silo, ki pritegne gledalce vseh slojev in vseh dob: mladi rod, ki sta mu medvojna okupacija in revolucija v Sloveniji poznani le po pripovedovanju še živih prič, je igri sledil z nemanjšo napetostjo, kot so jo izkazali preživeli iz tragičnih medvojnih mesecev in let.

Hirscheggerjeva režija je bila realistično poudarjena, pa hkrati poetično pridvignjena, verna zahtevnemu gledališkemu tekstu. Znal je ubirati napetost v pravni meri stopnjevanja in popuščanja; dramatični napon je bil harmonično spet v celoto, ne da bi kjerkoli ohlapnil. S protagonistoma Beznikom in Grintalovo je dosegel dokajšnjo zlitost igralskih značajev, ki sta prvič soigrala. Z Lukom in Lapom, ki predstavljata dva miselna svetova v spopadu, je dosegel igri svojski poudarek; v scenografu arh. Bajuku je našel invencijsko bogatega sodelavca, ki je dal igri prepričljiv, režiji sourejen formalni vizualni okvir hkratne scenične situacije, kar je pri okrenih dimenzijah mendoškega odra posebej težko. Igranje je bilo na gledališki ravni.

Ker vse kaže, da bo prišlo do ponovitve predstave na začetku prihodnje sezone v Slovenski hiši v Buenos Airesu, z gostoma iz Mendoze v isti režiji in isti scenični zamisli, se bomo ob pomembnem gledališkem dogodku bolj nadrobno takrat pomudili. Zapišemo zdaj, da se je Kulturna akcija s svojim gledališčenjem v Mendozi znova afirmirala. Kar je v zadoščenje. Kot je junija v Buenos Airesu pomogla h kvalitnosti slavlja praznika Junakov, je tudi v Mendozi

po svojih članih in sodelavcih pridvignila praznik na raven ustvarjalnih vrednot. Predstavi je dala poseben poudarek tudi navzočnost avtorja Branka Rozmana, ki je bil prav tiste dni na obisku v Argentini in je rad pohitel med rojake v Mendozo. Pred predstavo je na prošnjo mendoškega Društva Slovencev, ki je bil prireditelj slavlja in predstave, spregovoril o slovenski resnici medvojnih tragičnih dni, pa tudi o drami sami. Njegove klene besede so gledalci sprejeli z živo zavzetostjo. V kroniko gre tudi zapis, da je gosta in oba igralca iz Buenos Airesa pred predstavo pozdravil z odra tudi predsednik mendoškega društva g. Stane Grebenc; da je stvarno besedo o vetrinski tragediji in našem odnosu do medvojnih dogodkov spregovoril tudi dušni pastir g. Jože Horn; pa da je ob slovesni spominski liturgiji pri mercedarkah odlično pel slovensko Zafošnikovo mašo Slovenski pevski zbor iz Mendoze, ki mu dirigira redni član glasbenega odseka Slovenske kulturne akcije profesor Božidar Bajuk.

Predstava v Mendozi je izkazala, da je kulturna vez med pristaniškim Buenos Airesom in med rojaki pod Andi vedno tesnejša.

Gledališki odsek in oba igralca iz Buenos Airesa sta hvaležna Društvu Slovencev v Mendozi in odboru SKA, da sta jima to gledališko stvaritev omogočila, tokrat tudi z gmotnim prispevkom, ki je pokrila dokajšnje potovalne stroške. Še posebna hvala pa mendoškemu rojakom za vse izkaze iskrenega gostoljubja in prijateljstva.

Daljša poročila o predstavi v Mendozi je 7. avgusta objavila tudi buenosaireška Svobodna Slovenija. V izrezu ga bomo ponatisnili v septembrskem Glasu.

BRANKO ROZMAN je redni član Slovenske kulturne akcije od njenih početnih dni. Izkazal se je kot pesnik in črtičar, še posebno kot dramatik, do zdaj v zdomstvu najbolj ploden. Pel je že kot bogoslovec. Po doktoratu iz biblične eksegeze je kaplanoval na oddaljeni predmestni župniji v Buenos Airesu. Takrat je v samozaložbi predstavil javnosti svojo prvo in do zdaj edino pesniško bero NA STENI SPI ČAS. Zbirka je v petdesetih letih pobudila pozornost med slovenskim izobraženskim zdomstvom in rednimi zdomskimi književniki. Posebej, ker je bila menda med prvimi samostojnimi tiski vezane besede v zdomstvu. Pisal je tudi v Meddobje, v Glas SKA. V letih prefektovanja v Rožmanovem zavodu v Adroguéju pri Buenos Airesu si je načrtno začel zastavljati pot tudi v dramatik, ki jo je sistematično študiral, zraven pa je bil zvest gledalec po vrednih gledališčih v Buenos Airesu, kjer se je seznanil z najsodobnejšimi izrazi gledališkega snovanja in scene tehnike. Lotil se je v tistih letih odrskih stvaritev za zborne nastope svojih slovenskih srednješolskih gojencev, a ni pri tem opuščal gledaliških snovanj večjega zamaha. Plod teh prizadevanj so doslej tri najbolj znane njegove drame, napisane na prošnjo gledališkega odseka Kulturne akcije: ROKA ZA STENO (1956); ČLOVEK, KI JE UBIL BOGA (1959) in OBSODILI SO KRISTUSA (1962). Z N. Jeločnikom je 1965 zamislil in napisal izviren odrski tekst za množično predstavo ob dvajsetletnici zdomstva in vetrinske tragedije z naslovom OBSOJEN SEM BIL – YO FUI CONDENADO (predstavo so nudili mladi in mladenke slovenskega buenosaireškega zdomstva v Jeločnikovi režiji in z A. Geržiniča glasbo za argentinsko in slovensko javnost v španščini in slovenščini). Vse tri Rozmanove drame so doživele odrski krst pri gledališkem odseku Kulturne akcije v režiji Nikolaja Jeločnika, na treh različnih odrh v Buenos Airesu. Prva ob drugem obisku škofa dr. Gregorija Rožmana (1956), na odru kolegija Santa Rosa. Druga na 2. umetniškem večeru Slovenske kulturne akcije ob petletnici ustanovitve (1959) v gledališču CCO; tretja septembra 1962 v gledališču Santa María del Buen Ayre (ista je v novi režiji zamislil doživela ponovitev marca 1965 tudi na odru Slovenske hiše). Vse tri je v slogu bralnega gledališča izvajala tudi slovenska igralska skupina na tržaškem radiu v režiji prof. Jožeta Peterlina. Velja pri tem zapisati, da se je Rozman lotil tudi prevajanja za gledališče: na prošnjo gledališkega odseka je odlično slovenil Diega Fabbrija dramo Inquisizione – Preiskava; odsek jo je uprizoril oktobra 1959 v kolegiju Santa Rosa.

Kar se je bil pred devetimi leti selil v München, kjer dušebriži med slovenskimi rojaki v bavarski prestolnici, se je bil gledališčenu nekako odtegnil. Želimo, da je ta doba le premor na poti k novim stvaritvam!

(Zanimiv zapis v zdomsko gledališko kroniko bi utegnil biti tale: Rozmanove drame so scenično upodobili Nikolaj Jeločnik prvo in tretjo; arh. Marjan Eiletz in arh. Božidar Bajuk drugo; slikar Ivan Bukovec novo režijsko verzijo tretje; ta je scenografiral tudi množično predstavo Obsojen sem bil, na obeh odrih. Režiserja sta bila doslej:

Hirschegger in Nikolaj Jeločnik. Igrali pa so tile: Pavči Eiletzeva, Marija Jeločnikova, Nataša Smersujeva, Nikolaj Jeločnik, Maks Nose in Jože Rus v Roki za steno. V drami Človek, ki je ubil Boga pri krstni predstavi: Marija Jeločnikova, Maks Nose, Jože Rus in N. Jeločnik; v letošnji novi izvedbi v Mendozi pa: Anica Grimalova, Frido Beznik, Janez Štirn in N. Jeločnik. V drami Obsodili so Kristusa v obeh verzijah: Frido Beznik, Maks Borštnik, N. Jeločnik, Ciril Markež in Lojze Rezelj.)

m t

KULTURNI VEČERI

26. julija 1975 je Slovenska kulturna akcija začela v Buenos Airesu v Slovenski hiši 22. sezono že tradicionalnih kulturnih večerov. Prvi večer je bil posvečen pesniku in mislecu EDVARDU KOCBEKU. O njem je govoril njegov sodobnik in nekdanji sopotnik iz dni Doma in sveta pred 1936 prof. dr. Tine Debeljak, ki je ob prikazu pesnika kot književnika in misleca, tudi njegove politične angažiranosti, posebej med vojno v OF, osvetlil nekatere strani začetkov in pomena križarskega gibanja na Slovenskem. V gibanju je bil govornik med vidnimi člani v slovenski katoliški literarni ekspresivnosti med obema vojnama.

2. kulturni večer je bil 16. avgusta. O temi INTEGRACIJA IN ASIMILACIJA PRI ZDOMCIH je predaval prof. dr. Mirko Gogala. Izredno aktualno vprašanje je predavatelj razčlenjal pred številnim avditorijem. Referat je bil globoko preštudiran in študijsko odlično pripravljen. Pobudil je ob sklepu pester pogovor o predmetu. V celoti bo natisnjen v reviji Meddobje.

6. septembra 1974 bo 4. kulturni večer. Predaval bo univ. prof. dr. Vinko Brumen o FRANCETU VEBRU IN NJE-GOVEM MESTU V FILOZOFIJI.

RAZSTAVA

Likovni odsek Slovenske kulturne akcije pripravlja za soboto 30. avgusta 1975 v gornji dvorani Slovenske hiše v Buenos Airesu razstavo najnovejših olj akad. slikarke Bare Remec, redne članice v odseku. Razstava, zvana Argentinski sever in jug II bo odprta do 13. septembra. Na drugem mestu objavljamo zapis o vsebinski in oblikovni plati najnovejšega likovnega deleža pomembne slovenske slikarke.

PUBLIKACIJE

V teh dneh je izšla druga knjiga jubilejnih publikacij Kulturne akcije, novele in ertice pok. FRANCETA KUNST-LJA, zbrane prvič v knjigi z naslovom BUTARA. Knjigo je uredil dr. Tine Debeljak, ki je delu napisal tudi spremno besedo. Ovitek je zamislil in zarisal slikar Ivan Bukovec. Knjigo bomo začeli takoj razpošiljati poverjenikom in naročnikom.

Pred izidom je 4. zvezek XIV. letnika Meddobja. Izšel bo predvidoma v začetku septembra v uredništvu Franceta Papeža.

gornja dvorana slovenske hiše

sobota, 30. avgusta 1975 ob osmih

bara remec razstavlja argentinski sever in jug II

na začetnem večeru bo slikarka popestrila razstavo z diapozitivi in magnetofonskimi
zvočnimi posnetki iz krajev in indijanskega življenja, kjer so slike nastale

razstava bo odprta do 13. septembra 1975

mlada dejavnost

koncert slovenskih mladenk

Dirigira jim pianistka Anka Savelli Gaserjeva. O zboru in njegovi pomembnosti kot enem od predstavnikov slovenske kulturne prisotnosti pod kozmopolitskim Južnim križem v Buenos Airesu smo pisali že v februarjem uvodniku. Ne velja ponavljati. Velja samo potrditi. Potrditi, ker nas je bil zborov doštudiran in kvalitetno izbran koncert 19. julija letos v Slovenski hiši o tem le znova prepričal. Ne pretiravamo, če zapišemo: Zbor Slovenske mladenke je muzikalna skupnost, ki se more brez bojazni meriti s priznanimi vokalističnimi skupinami v Argentini (znano je, da Argentina vodi v špansko in portugalsko govoreči Ameriki na vseh področjih umetnosti in kulture; vsaj tu, zanesljivo, brez inflacije...). Ker je zbor priznan že tudi v argentinski glasbeni javnosti, je z Bariloškimi pevčki, Gallusom in Karantanijo poslanec slovenske zdomske kulturne pojavnosti in vrednosti pred južnoameriškim kulturnim svetom. Zato je vsak njegov nastop tudi pred slovensko javnostjo velik kulturni in posebej umetniški dogodek.

Juljski koncert je bil deljen v dva dela. V prvem, zvanem »Pod palmo zdaj pesem nam naša doni« — pač aluzija na psalm o judovskih zdomcih, ki so citre obesili na vrbe ob rekah babilonskih — so dekleta v kvalitetnem, homogeno ubranem štiriglasju predstavile trinajst pesmi tujih in slovenskih skladateljev, tudi argentinskih, klasičnih in sodobnih. V drugem delu: »... tja k lipi nazaj nam srce hrepeni« pa so izvajale slovensko umetno in narodno.

Esejist, pesnik France Papež je po koncertu zatrdil: »Lahko rečemo, da vodi nastopajoče tisti umetniško estetski nemir, ki je bistven za umirjeno, skladno in občuteno izvajanje pevskih umetnin. Medtem ko hodijo nekateri oblikovalci slovenske narodne in umetne pesmi svojo razvojno pot bolj ali manj instinktivno, je videti pri tem zboru načrtno in sistematično pot do višjih dosežkov. Prefinjenemu glasbenemu čutu dirigentke ne uide še tako skromen detajl, tako da zna interpretirati tudi zahtevnejša dela s pretanjenim čutom za tonske barvne in melodične subtilnosti.«

Koncert je bil svojski dosežek mladega napona stremečega v umetniško izraznost. Težko je trditi, kdo ima pri tem večji delež: disciplinirani glasovni potencial, ali dirigentkina glasbena zavzetost. Verjetno oba v enakšni meri. Kar je navadno težko doseči. Mladike se v ta višji ustvarjalni krog vnašajo s precejšnjo lahkoto, prav gotovo pa z izrazito osebnostno prizadetostjo.

Zboru želimo nove uspehe. Tudi pred slovensko javnostjo. Naj ga v šopek priznanj sem in tja povezani trni ne zbo-
dejo preveč: mislimo na dokajšnje nerazumevanje odgovor-
nih v upravi Slovenske hiše, kadar gre za resnično umet-
niške nastope, naj koncertne, naj gledališke. Ime mladega
umetniškega prizadevanja v zboru Slovenskih mladenk bo
zapisano v analih kulturnih stvaritev v zdomstvu.

m t

prejeli smo v objavo

Msgr. Kazimir Humar iz Gorice, glavni urednik tednika *Katoliški glas*, nam je poslal prepis pisma, ki ga je bil 10. aprila letos poslal Siju slovenske svobode v Buenos Airesu, s prošnjo, da v *Glasu* pismo objavimo, ker mu ga Sij do danes ni objavil. Ker nam je za resnico, pismo msgr. Humarja v celoti objavljamo obenem z naslovnico na urednika *Glasa*.

UREDNIŠTVU GLASA SKA
BUENOS AIRES

Dragi g. urednik!

Kot je razvidno iz datuma, sem dne 10. aprila 1975 poslal na uredništvo Sija pojasnilo glede poročila, ki ga je ta list objavil o gostovanju moškega zbora *Mirko Filej v Celovcu v nedeljo* 23. februarja t.l. Na uredništvu so moje pismo dobili, toda do danes (22. julija) ga še niso objavili. Ker je prav, da se v pravi slišita oba zvona, vas prosim, da bi v vašem listu objavili priloženo pojasnilo. Bralci naj presodijo o objektivnem pisanju Sija.

Hvala za uslugo.

Kazimir Humar

Gorica, 22. julija 1975

Gorica, dne 8. aprila 1975

Spoštovani g. urednik!

Odkar sem pred dvema letoma, če se ne motim, objavil neki članek v prid Sloveniku, sem postal poseben predmet pisanja v vašem listu. Skoro ni več številke, da bi o meni nekaj napisali. Hvala za tako zanimanje.

K vašemu pisanju sem do sedaj molčal v upanju, da boste sami sprevideli, kako nesmiselno je tako pisanje, ki sloni predvsem na obrekovanju. Toda ker vidim, da vsemu temu ni konca, sem sklenil, da ne bom več molčal. Pisal bom ne zato, da bi z vami polemiziral, saj bi to ne imelo smisla, temveč samo, da beležim vaše laži in obrekovanje.

Pustim ob strani, kar ste do sedaj objavili, in začnem s številko Sija z dne 15. marca 1975. V članku »Poraz rdečih – rešitev za Koroško« je odlomek meni posvečen. Iz tega odlomka iztrgam gnilo cvetje, ki ste ga nabrali. Pišete:

1. »Segel je (titovski konzul v Celovcu Lubej) kar izven svojega področja. Dogodilo se je, da je v nedeljo pred volitvami goriški pevski zbor „Mirko Filej“ pohitel dopoldne k maši v št. Jakob v Rožu...« Iz miselne zveze je razumeti trditev, da je zbor *Mirko Filej* šel na Koroško po zaslugi jugoslovanskega konzula v Celovcu.

Resnica je, da smo na sestanku zastopnikov Krščanske kulturne zveze iz Celovca in Zveze slovenske katoliške prosvete iz Gorice lani meseca septembra v Zabnicah sklenili, da bo zbor *Mirko Filej* sodeloval pri proslavi v spomin pok. prof. Cigana v Celovcu prvo nedeljo v marcu. Ker so pa med tem bile določene deželne volitve za tisto nedeljo, so organizatorji, tj. Krščanska kulturna zveza, predstavili koncert na zadnjo nedeljo v februarju. Zbor je dopoldne bil pri maši v št. Jakobu in je pri maši pel, saj je bila nedelja in je prav, da kristjani gredo ob nedeljah k maši. Ali je to sodelovanje s komunizmom?

2. »Zbor je še isti večer priredil dobro obiskan koncert v Celovcu...« Koncerta ni priredil zbor *Mirko Filej* iz Gorice, temveč je bil ta samo gost na koncertu, ki ga je priredila Krščanska kulturna zveza in so na njem nastopili zbor *Jacobus Gallus* iz Celovca in *Danica* iz št. Vida v Podjuni.

3. »V prvi vrsti je zasedel častno mesto generalni konzul Lubej...« (namreč v koncertni dvorani). Jugoslovanski konzul je sedel v prvi vrsti skupaj z drugimi povabljenimi gosti. Tolikšno »čast« je užival kot vsi ostali povabljeni gosti.

4. »Ob njem (konzulu) so posedli dr. Apovnik na desni strani, na drugi je bil dr. J. Tischler... in blizu je sedel prelat dr. Humar...«

Vidim, da ste v Vašem listu zelo baročno vezani na to, kje in pri kom kdo sedi. Zato naj povem, da je konzul Lubej sedel v prvi vrsti na levi strani dvorane in sicer nekje v sredini. Dr. Apovnik, jaz in dr. Štoka iz Trsta smo pa sedeli drug ob drugem v prvi vrsti na desni strani dvorane. Dalje od nas je bil prelat dr. Zechner, ravnatelj dr. Pavle Zablatnik in drugi.

5. »Pridružil se je (namreč dr. Humar) pozdravnim govorom konzulu...«

Jugoslovanskega konzula je pozdravil na začetku samo predsednik KKZ g. Lovro Kassel, kot je pozdravil tudi številne druge goste. Nihče drug ni več potem med koncertom omenjal jugoslovanskega konzula. Dr. Humar pa ni pozdravil konzula, temveč je samo prebral bratske pozdrave, ki jih je Zveza slov. katoliške prosvete v Gorici ob obnem zboru tri dni prej, tj. 20. februarja, naslovila na Krščansko kulturno zvezo.

»Gosti iz Gorice in Trsta res niso imeli nobenega razloga pozdravljati titovskega konzula...« in tega, kot vidite, tudi niso storili, čeprav vi pišete, da so.

6. »Zveza slov. katol. prosvete, ki je včlanjena v centrali v Ljubljani...«

To včlanjenje je konjiček Sija, ki ga jaha že dve leti, čeprav ve, da je konjiček le njegovo kljuse. Zveza slov. katol. prosvete namreč ni včlanjena v nobeni centrali, ker je sama centrala. Pač pa sodeluje s podobnimi centralami kot npr. s Krščansko kulturno zvezo na Koroškem, s Slovensko prosveto na Tržaškem, s Slovensko prosvetno zvezo v Gorici, s Slovenskim gledališčem v Trstu, z občinsko ustanovo za kulturo in umetnost v Gorici in tudi z Zvezo kulturno prosvetnih organizacij v Sloveniji. Za to sodelovanje se je odločila za časa Kavčičeve odjuge, ko se je slovenska partija začela odpirati v neko demokratično sodelovanje do vseh zamejskih Slovencev. Ali je zaradi tega postala »titovska«?

Potem je še zadeva »soldov«, ki jo pogrevate ob vsaki priliki. Za naše sodelovanje smo stavili tudi pogoj, naj matična domovina podpre tudi tiste skupine iz Slovenije, ki gostujejo v Katoliškem domu ali drugje v okviru ZSKP. Zakaj bi podpirala samo tiste, ki nastopajo na povabilo levičarskih organizacij? Za časa Kavčiča je to nekam šlo, čeprav ne brez težav; kako pa bo sedaj ob novem kurzu v Jugoslaviji in Sloveniji, je drugo vprašanje. Vsekakor se mi svoji neodvisnosti nisimo odrekli in se ji ne bomo, kakor se ji nismo v preteklosti. Poleg tega sem prepričan, da smo bolj svobodni in neodvisni kakor vi pri Siju, ki se v svojih polemikah poslužujete tako potvorenih dejstev, izmišljenih in za laze privlečenih, kot je razvidno že iz samih zgornjih podatkov.

Lepo pozdravljam.

Kazimir Humar

darovi

lic. Franci Markež, Olivos, Argentina, 250 pesov
prof. dr. Nikola Pribić, ZDA, 5 dolarjev
Ivan Zver, Francija, 50 frankov
dr. Ciril Guštin, Francija, 50 frankov
msgr. dr. Rudolf Kline, Italija, 90 pesov
msgr. Jože Jamnik, Italija, 12.500 lir

PROSIMO, POPRAVITE!

Ko je bila nedavna dvojna junijsko-julijska številka *Glasu SKA* že dotiskana, smo pri znovnem branju naleteli na neljub tiskarski spodrslijaj v zapisu o slikarju Ivanu Bukovcu. Na 10. strani zgoraj se druga vrstica v prvem stolpcu pravilno glasi: »zastavljanja črte in kroga je že daleč; iz njegovih podob« – natisnjena vrstica: »ustvarjanja... Ne« je odveč. Bravce prosimo, da si zaradi pravilnega umevanja zapisanega napaka sami popravijo.

CORREO ARGENTINO Suc. 6 y 7 (B)	TARIFA REDUCIDA CONCESION 6228
	R. P. I. 1209421

GLAS je glasilo Slovenske kulturne akcije. Izide dvanaestkrat na leto. Ureja ga Nikolaj Jelačnik, Zapiola 1723, I D, Buenos Aires, Argentina. Tiska ga Editorial Baraga SRL, Pedernera 3253, Buenos Aires, Argentina. Vsa nakazila na ime Ladislav Lenček CM, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina.

* Editor responsable Slovenska kulturna akcija (Acción Cultural Eslovena), Valentín Debeljak, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina. * Za podpisane članke odgovarja avtor.